

VIORELA CODREANU TIRON

Darul iubirii / Dhurata e dashurisë

Poeme/Poema

Coperta: pictor și grafician – Mihai Cătrună
Redactor: Mihai Antonescu
Lector: **Sherban/Adriana Tabaku**
Tehnoredactare: **Florian Huțanu**

*Consilier de carte: **Dr. Luan Topçiu***

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CODREANU TIRON, Viorela, Darul Iubirii/Poeme
Viorela CODREANU TIRON/ - Ed. Biodova, 2010

ISBN: 987-973-1867-22-9

Copyright @ Viorela Codreanu Tiron

***Volum apărut în colaborare cu
Uniunea Culturală a Albanezilor din România***

***Vëllim i botuar në dritë në bashkëpunim me
Bashkësinë Kulturore të Shqiptarëve të
Rumanisë***

Tiparul executat la: CORMINA IMPEX SRL

Viorela Codreanu Tiron

DARUL IUBIRII
DHURATA E DASHURISË

Poeme/Poema

Volum româno-albanez

În tălmăcirea poetului și traducătorului
Përktheu nga rumanishtja: **Baki Ymeri**

Editura BODINOVA

București – Bukuresht
2010

*Dedic acest volum și mulțumesc, și pe această cale,
tuturor celor ce au contribuit la apariția acestui volum,
tuturor prietenilor mei, și tuturor iubitorilor de poezie.*

*Ua dedikoj këtë vëllim dhe u falënderoj përmes
kësaj rruge, të gjithë atyre që kanë kontribuar për
botimin e tij, si dhe të gjithë miqve të mi, dhe gjithë
dashamirëve të poezisë.*

Motto :

Au venit peste mine clipe de întristare (...) harfa mea s-a prefăcut în instrument de jale și cavalul meu scoate sunete plângătoare...Apa va pătrunde în rădăcinile mele, roua va sta toată noaptea pe ramurile mele.

Cartea lui Iov

Vërshuan mbi mua çaste trishtimi (...) harpa ime u shndërrua në instrumnet vajtimi dhe nga kavalli im dalin tinguj vajtimtarë... Uji do të depërtojë në rrënjët e mia, vesa do qëndrojë tërë natën mbi degët e mia.

Libri i Jovit

BIOBIBLIOGRAFIE

Viorela Codreanu Tiron s-a născut la Bârlad (8 aprilie 1954). Școala Generală și Colegiul la Bârlad (1972–1974). Școală postliceală Sanitară la Iași. Institutul de Statistică și Secretariat la Vaslui. Facultatea de Litere și Filologie la București. Debut în presa literară în 1969, în revista *Cenaculum* a Liceului „Ghe. Roșca Codreanu” din Bârlad. Conducător de cenaclu, colaborări cu reviste literare de prestigiu (*Hyperion*, *România literară*, *Convorbiri literare*, *Zorile*, *Luceafărul*, *Poezia* etc.) alături de personalități importante ale literaturii române precum Cezar Ivănescu, Ion Holbana, Romul Munteanu, Mircea Aurel Buiciuc, Denisa Comănescu, Gellu Dorian etc.). Activează pe site-uri literare și administrează site-ul Fundației Dostoievski. Interviuuri la Radio și TV. **Bibliografie literară:** *Zidire în cer*, Ed. Axa, Botoșani, 1996; *Anotimpuri ostile*, Ed. Axa, Botoșani, 2000; *Ochiul somnului – darul iubirii*, Editura Mustang, București, 2005; *Az alom szeme – a szerelem varazsa*, în talmacirea prof. Horvath Dezideriu, Ed. Arania, Brasov, 2006; *Taina/ ТАЙНА* – vol. bilingv româno-rus, Editura Fundatiei Est-Vest, Bucuresti, 2007; trad. Elena Loghinovski; *Vraj-B-a clipei*, Editura Anamarol, Bucuresti, 2010, *Darul iubiri – Dhurata e dashurisë* (ediție bilingvă, româno-albaneză, București, 2010). Membru al Uniunii Scriitorilor din Romania, prezentă în diferite antologii de poezie, tradusă în rusă, ucraineană, maghiară, albaneză etc. Despre valoarea poemelor sale au scris Romul Munteanu,

Nicolae Prelipceanu, Dan Stanca, Cornelia Maria Savu, Albert Kovács, Viorel Sânpetrescu, Horia Zilieru, Lucian Alexa etc.

BIBLIOGRAFI

Viorela Kodreanu Tiron u lind në Bërlad të Moldovës më 8 prill 1954. Shkollimin fillestar dhe Kolegjin e kreu në vendlindje, ndërsa gjimnazin Sanitar në Jash, Institutin e Statistikës dhe Sekretariatit në Vaslui, Fakultetin e Shkronjave në Bukuresht. Debutoi në shtypin letrar më 1969, në revistën e Cenaclum të Liceut “Ghe. Roșca Codreanu” në Bërlad. Udhëheqëse klubi letrar dhe bashkëpunëtore revistash të mirënjohura letrare si *România literară*, *Convorbiri literare*, *Luceafărul*, *Poezia* etj. Ka bashkëpunuar me shkrimtarë eminentë alături de personalitëti importante ale literaturii române, precum Cezar Ionescu, Ion Holbana, Romul Munteanu, Mircea Aurel Buiciuc, Denisa Comănescu, Gellu Dorian etj. Aktivon në si-te letrare dhe administron site-në e Fundacionit Dostojevski. Intervista në Radio dhe Tv. **Bibliografi letrare: Murosje në qiell**, Ed. Axa, Botoshan, 1996; ***Stinë armiqësore***, Ed. Axa, Botoshan, 2000; ***Syri i gjumit-dhurata e dashurisë***, Editura Mustang, Bukuresht, 2005; ***Az alom szeme-a szerelem varazsa***, në përkthimin hungarisht të Horvath Dezideriu, Ed. Arania, Brashovë, 2006; ***Fshehtësia***, vëllim bilingv rumanisht/rusisht, Editura e Fundacionit Est-Vest, Bucuresht, 2007, përkth. Elena Loghinovski, ***Vëllimi Magjia e çastit***, Editura Anamarol, Bucuresht, 2010; ***Darul iubiri – Dhurata e dashurisë*** (edicion bilingv, rumanisht-shqip, Bukuresht, 2010. Anëtare e Lidhjes së

Shkrimtarëve të Rumanisë, prezente në antologji të ndryshme poetike, e përkthyer në rusisht, ukrainisht, hungarisht, shqip etj. Për vlerat e poemave të saja kanë shkruar pena të mirënjohura si: Romul Munteanu, Nicolae Prelipceanu, Dan Stanca, Cornelia Maria Savu, Albert Kovács, Viorel Sânpetean, Horia Zilieru, Lucian Alexa etj.

ZËRI I SIRENAVE

Jam vërshimi dhe përkëdhelja e valëve
Që vdesin në rërën e nxehtë
Jam zëri i sirenave
Që vjen nga tejlargësitë tua
Përse ke frikë të prekish këtë det
Të përmbushur me mistere të valëzuara
Që thërmohen në brigje
Për të vajtur më tej
Zëre së paku këtë valë
Që vjen drejt teje
Dhe shtrëngoje
Duke e shtrënguar në duart tua.

ZVONUL SIRENELOR

Sunt năvala și mângâierea valurilor
ce mor în nisipul fierbinte.
Sunt zvonul sirenelor
ce vine de prea departe de tine.
De ce ți-e frică să atingi această mare?
prea plină de mistere unduitoare,
ce se sfarmă de maluri,
pentru a pleca mai departe?
Prinde măcar acest val
ce vine spre tine!
Și strânge-l,
strânge-l în mâinile tale!

ATE QË S'E DIJE

Të thoja një herë se jam gur;
Ajo që s'e dije... ishte
Se çdo gur ka përjetuar gjumin e gurit
Dhe ka parë siç shoh dhe unë
Përmes gjumit të dheut,
Përmes gjumit të ajrit,
Përmes gjumit të ujit,
Përmes gjumit të trupit.
Vetëm vallen e pakryer të dritës
Nuk arrita ta shoh...
Ngase – drita –
Drita nuk dremit asnjëherë!
Dhe atëherë u ktheva
Në gjumin e gurit e në mua,
Në harresë dhe në përkujtim,
Duke u fshehur në mes të pyllit
Ku sytë që shikojnë
Nuk mund të depërtojnë!

CEEAA CE NU ȘTIAI...

Îți spuneam odată că sunt piatră
ceea ce nu știai...
era că fiecare piatră a trăit
somnul pietrei
și a văzut, cum văd și eu,
prin somnul pământului,
prin somnul aerului,
prin somnul apei,
prin somnul trupului...
Numai nesfârșitul dans al luminii
n-am reușit să-l văd... pentru că... lumina,
lumina nu doarme niciodată!
Și-atunci...m-am întors
în somnul pietrei și-n mine,
în uitare și-n aduceri-aminte,
ascunzându-mă în miezul muntelui
unde ochii ce privesc,
nu pot pătrunde!

ASKUSH NUK SHEH

Dashuria ka rënë padukshmërisht
Në thellësinë e një humnere reshë –
Mu atje – ku sytë e pulëbardhave
Notojnë të lodhura në fundalin e furtunës
Ndërsa klithja e tyre përziejhet
Me fërshëllimën e erës.
Dhe askush nuk sheh,
Askush nuk ndjen
Se i mungon diçka!
Por kush mund të shohë?!...
Kur sytë tanë verbërohen
Nga fësrrshëllima e erës
Kur sytë e të verbërve
Janë zogj të vdekur
Të hedhura në shkretëtirën e pyllit?
Dhe sytë e qelqit ndjekin fluturimin e vapës
Që shuhet padyshim
Ndërmjet qepallave të lëshuara
të harresës së të afërmëve?!

NIMENI NU VEDE

Iubirea a căzut pe nevăzute
în adâncul unei prăpăstii de nori – tocmai acolo...
unde ochii pescărușilor plutesc obosiți
pe fundalul furtunii,
iar țipătul lor se cufundă în vuietul vântului.
Și nimeni nu vede,
nimeni nu simte
că-i lipsește ceva!
Dar cine mai poate vedea?!...
când ochii noștri orbesc
de vuietul vântului,
când ochii orbilor
sunt păsări moarte
aruncate-n pustiul de munte?
și ochi de sticlă urmăresc zborul văpăii
care nebănuit se stinge
printre genele coborâte ale uitării
de semeni.

FJALË

Fjalë të hedhura, të humbura, të heshtura,
Të mbetura të pathëna,
Të gjitha i kam vjelur
Dhe i kam shpërlarë me vesën e diellit.
I kam shtruar mbi rrapëllimat e shiut
Dhe i kam ngulur në det,
Prej nga vala do ti sjellë te këmbët e tua.
Mos u përkul!
Unë kam mbyllur dikurë valën në duar
Dhe kam mbëltuar fije kullose
Mbi kreshtat e universit
Dhe kam parë:
Përsipër...
Përposhtë...
Ku asgjëja e bën shtrojën.

CUVINTE

Cuvinte aruncate, pierdute, tăcute,
rămase nespuse,
pe toate le-am cules
și le-am spălat cu rouă-de-soare.
Le-am presărat pe ropotul ploii
și le-am înfipt în mare,
de unde valul le va aduce la picioarele tale.
Să nu te apleci!
Eu am închis odată valul în mâini
și-am presărat fire de iarbă
pe creștetul universului
și-am văzut:
Deasupra...
Dedesubt...
Nimicul își face culcuș.

KTHIM

I kam shtruar tërë vitet
Mbi petale të buta
Ngadalë të mi shpërlajnë mëkatet
Mbi të cilat, pa mbarim,
Do të kalojnë çastet
E shpërthyer
Nga shkëlqimi i luciferëve
Të kthyer
Në mëngjezin e fjalës.

ÎNTOARCERE

Ai băut din izvorul uitării
crezând c-ai să scapi de tainele
și tainețele memoriei
fără să-ți pese de vârtejul-destinului
ce duce spre cer și-ți conduce
eterna întoarcere,
naștere
și renaștere,
până la iertarea păcatelor.

NJË ZEMËR PA FSHEHTËSIRA

I varrosa duart në qiell
Duke i ngulfatur
Në dhe
Në gurë
E në glinë
Kahmos kam shëtitur
Dhe kam kërkuar
Një zemër pa fshehtësi
Që do të mund ta mbaja në dorë.

O INIMĂ FĂRĂ ASCUNZIȘURI

Mi-am îngropat mâinile în cer
le-am înfipt
în pământ,
în piatră
și-n lut...
Peste tot am umblat
și am căutat
o inimă fără ascunzișuri
pe care s-o pot ține în mâini.

URA DERI NË QIELL

Shikoj me qëndresë
Këto forma-informe
Si lutje lulesh pa emër
Që fshihen
Mes misterit dhe konkretes
Mes jetës dhe vdekjes...
Dhe e zë ylberin
Atëherë kur pin ujë
Nga shpirti im
Urën duke ma bërë deri në qiell.

PUNTE PÂNĂ LA CER

Privesc stăruitor
aceste forme-informe,
ca ruga atîtor flori fără nume,
ce se ascund
între mister și concret,
între viață și moarte,
și prind curcubeul
atunci când bea apă
din sufletul meu
punte făcându-mă până la cer.

GRAFIKA E QIELLIT TËND

Mbi grafikën e qiellit tënd dikush
E ka fshirë emrin tim, pa dashur
Dhe atje
Ka mbetur vetëm hija e iluzionit
Që digjet në titërime të ndërdukshme
Nëpër labirintin kaotik
Atje ku memorja e shiut
Shpalon mëkatet e njerëzimit.

GRAFICA CERULUI TĂU

Pe grafica cerului tău cineva
a șters numele meu fără voie.
Și-acolo... a rămas
doar umbra iluziei
ce arde în pâlpâiri întrezărite
prin labirintul haotic
în care memoria ploii
dezvelește păcatele omenirii.

SI?

Si ta gjej qetësinë
Në shtëpinë e trupit tim
Më shurrdhuese se sa tuneli
Më e fuqishme se një krisje të qeshurash
Dhe më e furishme se sa furtuna?

CUM?

Cum să-mi găsesc liniștea
în casa trupului meu
mai asurzitoare decât tunetul,
mai puternică decât un hohot de râs
și mai naprasnică decât furtuna?

HIÇI I GJITHANSHËM

Asgjë nuk më përkujton për ty
Dhe asgjë nuk e mban emrin tënd
Vetëm Hëna herë herë më qan në supe
Duke më pyetur ku je
Dhe unë nuk di ç't'i përgjigjem:
Ngase...yjet...
Janë fshehur në luciferë
Luciferët janë mbështjellë me re
Retë kanë harruar të luajnë
Loja ka harruar të ekzistojë
Dhe vetëm kundërmimi
I një trishtimi të mermertë
E pret një yll që bie
Për t'ia vënë dëshirën e fundit
Në këtë atmosferë inerte
Me vetëdije aq kompakte.

NIMICUL DE PRETUTINDENI

Nimic nu-mi mai amintește de tine!
și nimic nu mai poartă numele tău!
Doar luna, uneori, îmi plânge pe umăr,
întrebându-mă unde ești!?
Și eu nu știu ce să-i răspund:
pentru că... stelele
s-au ascuns în luceferi,
luceferii s-au învelit cu nori,
norii au uitat să se joace,
joaca a uitat că există!
și doar miresmele unei tristeți înmărmurite
mai așteaptă o stea căzătoare,
să-și pună o dorință
în această atmosferă, inertă,
cu consistență atât de compactă.

HESHTJE E PËRJETSHME

Ku janë ndjeshmëria dhe e vërteta
Përrreth meje është vetëm heshtje:
Heshtje e përjetshme
E fytyrave
Dhe e natyrës në vetvete
E mbërthyer në kthetrat e frikës
Me tentakulat e metamorfozës
Së kyçur në zemrën e dheut
Me shakmisjen e përjetshme të humbjes.

TĂCERE ETERNĂ

Unde sunt simțirea și adevărul?
În jurul meu e doar tăcere:
tăcerea eternă, a fețelor
și a naturii în sine,
prinsă în gheara fricii de neprevăzut
de tentaculele metamorfozei,
închise în inima pământului,
cu eterna sfâșiere a pierderii.

NDOSHTA... ISHTE (?)

Na ishte një lindje
Na ishte një vdekje
Dha ishte...
Ndoshta diçka ndërmjet tyre
Një këngë përdëllimtare
Apo një vaj
Më thuani:
Çka ishte???...

POATE... A FOST (?)

A fost o naștere!
A fost o moarte!
Și a mai fost... ceva,
poate, între ele,
un cântec duios
sau un vaiet!
Spune-mi, ce-a fost???...

DRITA E MAGJIVE

I gërshetova yjet në vetëtima
Të bardha, përvëluese, të prehta
Dhe shigejtën e kaltërt e dërgova
Në zemër të dheut
Mbi shkumën e lumit
Ta zbusë gurgullimën e tij
Dhe ta sjellë, edhe një herë,
Dritën e Magjive
Që qe harruar...(?)

LUMINA MAGILOR

Am împletit stele în fulgere
albe,
arzătoare,
ascuțite
și-albastră săgeată
le-am trimis
în miezul pământului,
pe creștetul muntelui,
pe albia râului
să potolescă clocotul râului
și să aducă, încă o dată
Lumina Magilor,
ce-a fost uitată...(?)

E KURORËZUAR ME KOHËN

E kurorëzuar me kohën

Fati

Ma qëndisi fustanin e nusërisë

Nga mëndafshi i pëluhurosur i kujtimeve

Që më tërheqin kah e shkuara ime

Përjetësisht prezente

Në fushat e lulëzuara

Nën një qiell të thinjur me yje.

CUNUNATA CU TIMPUL

Cununată cu timpul,
destinul
mi-a făcut rochie de mireasă
din mătasea prăfuită a amintirilor
ce mă trag spre un trecut
 – veșnic prezent –
din câmpiile-nflorite
sub un cer încărunțit de stele.

NË TEPSINË E ALTARIT

I shtrova të gjitha ëndrrat
Në tepsinë e altarit
E kundrova djegjen e tyre
Dhe tymin e ngjyrave
Duke u lartësuar në
Hapsirën e hatashme
Të nyncave kryneçe
I pashë pastaj të gjitha duke u shembur
Në orteqe ikonash
Veshje mbi pllakën time
Që shkon duke u shembur.

PE TIPSIA ALTARULUI

Am așezat toate visele
pe tipsia altarului tău,
am privit arderea lor
și fumul culorilor
înălțându-se-n imensitatea
firavă – dar fermă – a nuanțelor.
Le-am văzut apoi
prăvălindu-se
în avalanșe de icoane,
veșmânt peste lespedea mea
odihnindu-se.

QETËSI

Një botë hijesh të zbeta
Lëviz përrreth meje...
Balsam nga rrezet e Hënës
Nuk po zbret...
Dhe heshtin dhembjet e mia të gjata...
Kur vallja e ëndrrave shkëputet.

LINIȘTE

O lume de palide umbre
se mișcă-mprejurul meu...
balsam din razele lunii
nu mai coboară...
și tac lungile mele dureri
când hora de vise
se rupe mereu.

NËN PESHËN E DASHURISË

Je dashuruar në mua, Dhembje
Aq tinëzisht
Aq plotësisht
Aq përjetësisht
Dhe aq tmerrësisht
Je mbëltuar në eshtrat e mia
Saqë të gjitha kanë filluar të shemben
Nën peshën e dashurisë.

SUB POVARA IUBIRII

Te-ai îndrăgostit de mine, Durere,
atât de tainic,
atât de deplin,
atât de etern
și-atât de spăimos
te-ai împlântat în oasele mele,
încât au început să se sfarme
sub povara iubirii.

PËRSHPËRITJA

Kaloja pyjeve në padije
Dhe çdo hije e drurëve
Më pëshpëriste:
Unë e di se ku gjendet lumturia
Vrapoja drejt drurit që fliste
Duke u penguar
Rrëxohesha
E ngrihesha
Pylli topitej nën sytë e mi
Ekziston?
Nuk ekziston?
Gjithçaka bëhej ëndërr-në-ëndërr
Ëndërr-në-zhgjandër
Dhe rinia kalonte
Në një tkurrje të dukshme
Si uji i pëshpëritjeve
Nën shtratin e dëborës
Por në luftën dhe buçitjen përjetshme
Ndërsa pëshpëritja vazhdonte:
Unë e di ku gjendet lumturia
Unë e di... unë e di... unë e di?!...

ȘOAPTA

Cutreieram pădurile-n-neștire
și fiecare umbră a copacilor,
așezată de-a curmezișul,
îmi șoptea:
eu știu unde se află fericirea!
Alergam spre copacul-vorbitor
mă-mpiedecam,
cădeam,
mă ridicam.
Pădurea se topea sub ochii mei.
Exista?
Nu exista?
Totul devenea vis-în-vis,
vis-în-ne-vis,
și tinerețea trecea
într-o aparentă încremenire,
ca apa râurilor
sub stratul de zăpadă
dar veșnică luptă și zbucium,
iar șoapta continua:
eu știu unde se află fericirea!
Eu știu... eu știu!... eu știu?!...

MU ATËHERË E MORRA VESH

Mu atëherë kur u qas mëngezi
Dhe rezja e ndritur u ndal
Mbi ballin tim e zhyrur në mendime
E morra vesh
E morra vesh se duhet tu nënshtrohem
Pemëve
Yjeve
Dhe Ty.

DE-ABIA ATUNCI AM ȘTIUT

De-abia când a venit dimineața
și raza luminoasă s-a oprit
pe fruntea mea despovărată de gânduri
am știut.

Am știut că trebuie să mă supun
arborilor,
aștrilor,
Ție.

LUTJE

Lëre Zot të kalojë dhe një ditë
Ngase shpellën e shpirtit tim
E kanë plaçkitur kusarët
Ndihmomë Zot
Të mbëltoj së paku një kokërr drite
Në zemër të dheut
Dhe të gjej thesarët Tu
Të mbëltuara në njerëz
Lermë Zot të kalojë dhe një ditë
Dhe mbi boshllëkun e dheut
Dhe mbi mua
Ndoshta do të shtrohet uji i kulluar
Dhe loti i mëshirës
Përmbi krejt dashurinë dhe mundin Tënd.

RUGĂCIUNE

Mai lasă, Doamne,
să mai treacă o zi
căci peștera sufletului meu
a fost prădată de tâlhari!
Ajută-mă, Doamne,
să sădesc măcar un bob de lumină
în miezul pământului
ca să rodească sămânța!
și să găsesc comorile tale
zidite în oameni!
Mai lasă, Doamne...să mai treacă o zi,
și peste globul pământului,
și peste mine !
Poate se va așterne
apa limpede
și lacrima milei
peste toată strădania ta.

KU MUND TA GJEJ?

Ku mund ta gjej
Atë pllugin
Që përmbys
Shtresat e thella të kohës?
Kur përmbi mua vërshon
Vetëm shkuma e një kohe të tërbuar?

UNDE-AȘ PUTEA GĂSI?

Unde-aș putea găsi
plugul acela
care răstoarnă
straturile adânci ale timpului?
când peste mine năvălește
doar spuma unui timp turbat?

MËSOMË

Si ta ndal këtë kohë
Që rrjedh haotikisht?
E të të kulloj nëpër qepallat tua
Një përkëdhelje
Një këngë
Një poezi
Një fjalë
– Si një dritë të thellë –
Për bukuri të mugullojë
Në zemrën tënde.

ÎNVAȚĂ-MĂ!,

cum să opresc timpul acesta
ce curge haotic?
să-ți pot strecura printre gene
o mângâiere,
un cântec,
o poezie,
un cuvânt
– ca o lumină adâncă –
frumos să încolțească
în inima ta.

PAMUNDËSI

O Zot,
Më ke ulur në fillimin e një rruge
Aq gjatë dhe aq rëndë!
Dhe në rrugë më ke mbëltuar
Gjithë dritat e ndezura
Në vend të drurëve të blertë
Që dinin të më bëjnë hije,
Që të mos më djegë dielli vërshimtar i jetës.
Qirinjtë ma ndritën rrugën
Në natën e eklipsës totale
Por lotët e dimrit mi zhurritën mëritë
Që donin ta përqafojnë
Flakën e bardhë e të qetë.

NEPUTINȚĂ

Doamne,
m-ai așezat la începutul unui drum
atît de lung, atît de greu!
Și-n drum mi-ai semănat
tot lumânări aprinse
în locul copacilor verzi
ce-aveau să-mi țină de umbră
să nu mă ardă năvalnicul soare-de-viață.
Lumânările mi-au luminat drumul
în noaptea eclipsei totale
dar lacrimile iernii mi-au ars mâinile
ce voiau să-mbrățișeze
flacăra albă și blândă.

KUJT I INTERESON

Kujt i intereson
Për përmendimin dhe trishtimin
E yjeve që zbresin në mua?
Kujt i intereson
Për lumin që hidhet në liqenin
Ku noton hija ime
Dorë për dore me shëmbëlltyrën e saj në ujë?
Kujt i intereson
Për qiellin e nxehtë
Me gërsheta të thinjura
Të mbetura nga retë që s'e durojnë kaltërsinë?
Aq pyetje më mbeten
Të degdisura në heshtjen e universit!

CUI ÎI PASĂ ?

Cui îi pasă de îngândurarea
și tristețea stelelor ce coboară în mine?
Cui îi pasă de sălciile ce mă plâng,
de râul ce se aruncă în lac,
unde plutește umbra mea
mână în mână cu imaginea ei în apă?
Cui îi pasă de cerul fierbinte
cu suvițe cărunte
rămas de la norii
ce nu mai suportă albastrul?
Atâtea întrebări îmi rămân ...
la care universul răspunde
mereu cu marea lui muțenie!

KUJT T'I FTOJ

Çfarë kuptimi ka ta ftoj kohën,
E kësaj bote inerte
E të shurdhër?
Kur nuk mund të gjej
Lotin e syrit të kohës
Në kohën kur shpirti i botës
Po shuhet në përkujtime.

CUI SĂ STRIG?

Ce rost, să mai strig timpului,
acestei lumi inerte și surde?
cînd nu mai pot găsi
lacrima din ochii timpului
iar sufletul lumii ...
s-a stins în aduceri-aminte.

KOHA IME

Koha ime e vetme,
Mënjatë nga kohërat e tjera,
U derdh aq ngadalë
Pranë meje,
Sa që nuk e di
Në e kam patur,
Në ka qenë me të vërtetë imja
Apo s'ka qenë veçse
Iluzioni i një kohe,
Të përgënjeshtruar nga zonja Kohë.

TIMPUL MEU

Timpul meu unic,
aparte de celelalte timpuri,
s-a scurs atât de încet
pe lângă mine,
încât nu mai știu...
de l-am avut...
de-a fost cu adevărat al meu
sau nu a fost decît
iluzia unui timp,
răstălmăcit de doamna Vreme.

ZOTI PO HESHT!

Drejt teje, o Zot,
Shikimet kanë ngelur të gozhduara!
Presin t'u tregosh
Ku e ke fshehur
Fshehtësinë e dheut
E të jetës së këtushme?
Dëgjimi po tkurret
Për të parë diç!

.....
Por Zoti po hesht!
Dhe të vdekurit e mi
Heshtin pranë Tij.

DUMNEZEU TACE!

Către Tine, Doamne,
privirile au rămas pironite!
așteaptă să le arăți
unde-ai ascuns
taina pământului
și a vieții de aici?
Auzul se-ncordează
s-audă ceva!

.....
Dar Dumnezeu tace!
și morții mei...
tac alături de El.

PËRPËLITJE

Më quajnë liqeni
I reflektuar në horizontin
E syrit të pamëshirshëm të qiellit
Prej nga zbresin retë e rënda
Në heshtje të mrolura të përjetësisë
Fluturimi im
S' është veçse një përpëlitje
Ndërmjet mureve me themel të ngritura.

ZBATERE

Mă cheamă lacul
oglindit în orizontul
din ochiul nelimilos al cerului
de unde coboară nori grei
în sumbre tăceri de eternitate
pe zborul meu
ce nu e decât zbatere
între ziduri temeinic zidite.

MË PYET KUSH JAM?

Jam labirinti i britmës së murosur
Në kufirin iluzor të qarjes
Jam guri
I ngjeshur në bjeshkë
Dhe vetëtima
Që e çan bjeshkën më dysh
Jam parfumi i ashpër
I dëborës që kërkon fijen
Me formë perfekte
Jam era
Që i thith shelqet
Në pluhur puhie në shëmbëlltyrë
Jam ardhmëria
Nga zëri i dritës
Që në agim ta dhuroj...
Po që se do!

MĂ ÎNTREBI CINE SUNT ?

Sunt labirintul strigătului zidit
la hotarul iluzoriu al plânsului.

Sunt piatra presată în munte
și fulgerul ce spintecă
muntele în două.

Sunt parfumul crud al zăpezii,
ce caută fulgul cu formă perfectă.

Sunt vântul ce-ți soarbe tristețile
cioplindu-ți briza pe față!

Sunt viitorul-prezent
din zvonul luminii
ce-ți împlinesc dimineața

...de vrei!

POR... A MUND TË JEM...

dhe gjumi i dheut të përgjumur në ty
Dhe dega e përkulur që të fshikullon sytë
Dhe guri i hedhur në rrugë
Për të cilin përherë pengohesh
Dhe era e ashpër e dimrit
Dhe hija e natës
Që të përgjon e uritur
Dhe, po, a mund të jem rruga
Që të shpie në përjetësi
Pa ta treguar humnerën e pavdekësisë
Tejmatanë saj
A mund të jem
Mallkimi
Apo bekimi yt (?!).

DAR... MAI POT FI...

și somnul pământului
adormit în tine,
și creanga stingheră ce-ți biciuie ochii,
și piatra aruncată-n drum
de care mereu te împiedici!
Pot fi vântul aprig al iernii
în umbra din noapte
ce-ți frâng dimineța!
Și mai pot fi...o, da!... mai pot fi
drumul ce duce la marginea eternității
fără a-ți arăta abisul înnemuririi
de dincolo de ea!
Pot fi... și sunt
blestemul
sau binecuvântarea ta (?!).

SHIKOMË

Jam lëmshi i algave
I zënë në shakullimën e valëve
Mezi i vetmisë
E bukur dhe e ftohtë
Që kalon nëpër botë
Si hija e një shkretëtire pa emër
Duke të valëzuar
Duke të tubuar
Duke të shpërndarë!

PRIVEȘTE-MĂ !

Sunt ghemul de alge
prins în vârtoarea apelor,
miezul de singurătate
frumoasă și rece,
ce trece prin lume
ca umbra unei deșertăciuni
fără nume...
învăluindu-te,
adunându-te,
risipindu-te!

ORA E VETME E DITËS

Kur kaplon terri bëhet e përhirtë
Shkrihem në terrin e çuditshëm
Së bashku me mendimet
Në këtë orë të vetme të ditës
Përplot me kuptime
Që më trokasën në portë
Është ora e shfajësimit
Gjithmonë zbavitëse
Asnjëherë e shfajësuar.

UNICA ORĂ A ZILEI

Când se întunecă...
devin cenușie
mă dizolv în obscuritatea opacă
o dată cu gândurile
în această *unică oră*
a zilei
plină de semnificații
ce-mi bate-n ușă:
E ora ispășirii
mereu izbăvită
nicicând ispășită.

PA TITULL

Jua shkrova përrallën time
Mbi një lëvore mështekne
Që e hodha në zjarr!
Nëse s'e doni: vegoni!
Asnjë shkëndijë mos të kërcejë
Që mos t'ua djegë pragun e mëndjes!

FĂRĂ TITLU

V-am scris povestea mea
pe-o coajă de mesteacăn
ce-am aruncat-o-n foc!
De nu o vreți: Vegheați!
Nici o scânteie să nu sară!
Să nu vă ardă pragul minții.

FALMË, ZOT!

Pa Ty

Jam një fije rëre pa memorje

Jam një kokër gruri pa bërthamë

Më hidh o Zot në erën e mesditës

Të më fshehë në prehërin e qiellit

E të më mbyllë në kotarin e dritë

Mi bashko duart në lutje

Mbroje fjalën që nuk më mbyt

Dhe mbuloma qiellin me krejt emrin Tënd

Dhe...fale, Zot, këtë fëmijë të egër

Që e harron emrin Tënd padashur.

IARTĂ, DOAMNE!

Fără tine
sunt fir de nisip fără memorie,
sunt bob de grâu fără sămânță.
Dă-mă, Doamne, vântului-de-miazăzi!
să mă ascundă în poalele cerului
și să mă-nchidă în carapacea luminii.
Împreunează-mi mâinile în rugăciune!
Ocrotește cuvântul ce nu mă omoară
și acoperă-mi cerul cu întregul Tău nume!
Și... iartă, Doamne, copila sălbatică,
ce uită numele Tău fără voie.

DIALOG I THJESHTË

– Jam dashuria
Mëshira dhe përkëdhelja
Kuptimi dhe shpresa
Gëzimi, e vërteta dhe jeta
Ti kush je
– Unë?
Jam njeriu që ka harruar
Të gëzohet .

DIALOG SIMPLU

- Sunt iubirea,
mila și mângâierea,
înțelegerea și speranța!
Tu cine ești?
- Eu?! Omul
care a uitat să se bucure.

FIJA

I shpupuris vitet e pjekurisë
Mbi të njëjtën fushë të pafajshme
Të fëmijërisë
Atje ku – mu tani – zbuloj
Dhimbjen dhe shakmisjen
Nga fija e flokut të bardhë të nënës

FIRUL

Îmi despic anii maturității
pe-aceleleași câmpii nesăbuite
ale copilăriei,
unde, – abia acum –, descopăr
durerea și sfâșierea
din firul de păr alb
al mamei.

POETJA DHE PËRJETËSIA FEMËRORE

Duke lekturuar poemat e këtij vëllimi mbetemi të kapluar nga bukuria e pastër që shndrit në çdo faqe. Na përfshin forca e stuhisë së ëmbël të afektivitetit, sinqeriteti i papërkufizuar, guximi për afirmimin e hijeshisë së trupit dhe të dashurisë polivalente në konditat humane-femërore moderne, aspak të thjeshta, madje të kërcënuara. Kjo ekzistencë është e prekur nga pasioni i thellë, fshehtësia duke e përlulur luciditetin e intelektit me të vërteta supreme dhe fuqinë e mirësisë, të njerëzores përmes zhdërvjelltësisë së instiktit, instrument i vetëmbrojtjes dhe vetafirmimit që vjen përmes shtigjeve të senzualitetit, egzaltimit erotik dhe dhuratës së dashurisë. Po, dhurata e dashurisë së gjithëfuqishme dhe diskrete, e cila duket të jetë, krahas bukurisë edhe një fshehtësi/enigmë, fundament i paluhatshëm i përjetësisë femërore.

Gruaja, porsi burri, është para së gjithash njeri. Para se të jetë rumun, shqiptar, hungarez apo francez. Apo, para se të jetë poete. Dhe, mirëkuptohet, është e barabartë me burrin në të gjitha pikëshikimet. Por, është në të njëjtën kohë, ndryshon si trup dhe shpirt. Kush i ngatërron/përmbys gjërat në planin ideatik, juridik apo pragmatik këto dy sekse (përmes “martesës” homoseksuale apo lesbiane) është në kundërshtim me ligjet e natyrës dhe provokon mbarimin apokaliptik të qytetërimit human. Ky gjykim, natyrisht, nuk përjashton, por implikon tolerancën dhe kompasionin. Identiteti

seksual favorizon (dhe defavorizon) njohjen racionale, gruan në botën e afektivitetit. Realiteti psikologjik, i kushtëzuar nga shkaqe sociale, ka mbetur ndërkaq shumë kohë pa efekte në planin e krijimtarisë artistike. Kështusoj, ndoshta në siguri paraprin ndjeshmëria, njohja intuitive ndaj asaj racionale, por poetët e mëdhenj të Rilindjes dhe kohërave moderne kanë qenë, pothuajse pa përjashtim, burra. Deri në shekullin e XX, kur paraqitet një Marina Cvetaeva, një Ana Ahmatova, Nemes Nagy. Apo në letërsinë rumune një konstelacion i tërë talentesh, si Magda Isanos, Ana Blandiana, Angela Marinescu, deri te Monica Pillat, apo Viorela Kodreanu.

Viorela Codreanu Tiron zotëron në këtë konstelacion një vend të veçantë. Universi i saj bazohet mbi fundamentin real të ekzistencës sonë, në një epokë të prekur nga kërcënim. Është po ai univers poetic që fanitet në tërë letërsinë universal modern, nën shenjë e tëhuajësismit dhe vetmisë, ndërsa në kontekstin e postmodernizmit, nën shenjë e refuzimit fatal të vlerave autentike: në komunikim dhe dashuri, në bukuri, vërtetësi dhe mirësi. Poetja në aktualitet krijon shëmbëlltyrën e konditës humane aktuale, me shpartallimin në plan të parë... Protesti, dhembja, shpresa mbeten në nëntekst. Viorela Kodreanu vepron tejtersoj. Vetëm në motonë e vëllimit të shpie në botën ekzistenciale, e kërcënuar rëndë përmes fjalëve në librin e Jovit: "harfa ime është shndërruar në instrument vajtimi dhe kavalli im nxjerr fjalë vajtimtare". Që në poezinë e parë ballafaqohemi me një Muzë të travestuar, një lloj lutje, e shprehur me forcë të kapshme artistike, me një ndjenjë të thellë të dhurimit, dëshirë për

ta ndalur kohën kaotike, ndërsa në vazhdim vjen ajo e vrasjes së errësirë që revelohet në Ëndrrën e qelqtë, ku fanitet hipostaza e parë e dritës mbrojtëse që na përshëndet.

Fill pas kësaj implikohen edhe motive tjera: dogana e gjumit, dogana e ëndrrave me kuptimin e parë që sugjeron Atdheu i Premtimit, pas të cilit pason bota e ëndrrës erotike, e sugjeruar, si dhe ajo e ëndrrës së shembur në bardhësinë e gjumit të pagjumë. E krijuar nga qendra e motiveve kontrastuese, krejt libri është një vepër e vetme, një vepër e vërtetë që e ncit lexuesin t'i kuptojë mikropoemat si pjesë në vete, të mishëruara njëra me tjetrën në mbretërinë e fjalëve. Por në çdonjërin nga to jehon dhe tingëllon po ajo simfoni polifonike e motiveve poetike. Në të njëjtën kohë, mikropoemat kanë një strukturë aforistike me rima filozofike polare, me stilin e pasur me oksimoroma dhe reflekse të dendura ndaj paradokseve të dukshme apo të fshehura.

Motivet janë të llojeve të ndryshme, edhe si mbështetës objektual, arhetipal, psikologjik, edhe si domethënie. Matriça e tyre e vërtetë është polivalenca dhe origjinaliteti. Në sipërfaqe sistemi i motiveve as që vërehet. Secila domethënie /sugjestion, ka një statut aktiviteti, emocioni, përjetimi eutentik të autorizuar nga një sinqeritet në substance e saj absolute. Në kontekstin e këtyre motiveve poetike origjinale, identifikojmë një game motivesh fundamentale dominante. Poeti/poetja e merr përsiprë deri në pikën e fundit të gjakut, deri në frymën e fundit të shpirtit, ekzistencën e dyfishtë të burrit dhe të gruas. Janë të kapluara deri në shkallën më të

lartë të besnikërisë, trupi, shpirti, ekzistenca dhe kërcënimi, dashuria e dhembshme, reciproke dhe e refuzuar, besimi dhe mosbesimi.

Në qendrën e universit artistic real/imagjinar, gjendet kshtusoj vetëdijësimi i ekzistencës, motive ontologjike. Për atë ajo nis nga motivet arhetipale, nga elementet si dheu, qielli, uji dhe zjarri, nga zemra, duart, qielli dhe yjet. Domethëniet e akumuluar gjatë rrjedhës së historisë së qytetërimit, u shtohen kuptime të reja, përjetime personale. Fluksi i tekstit poetic shquhet përmes koncertit armonik/disharmonik të motiveve, përmes lëvizjes dialektike të polariteteve nga shpirti i qenjes humane, përmes përjetimit pa rezervë të shpirtit, ngazëllimit dhe hijeshisë. Në poezinë rumune femërore, Viorela Codreanu, pors i Monica Pillat, shquhet përmes shprehjes së theksuar të përjetësisë femërore, përmes shpalosjes së motiveve afernte, omniprezente dhe plenare.

Albert Kovács

POETA ȘI ETERNUL FEMININ

Lecturând poemele din acest volum rămânem copleșiți de frumusețea pură care se degajă de pe fiecare pagină. Ne cuprinde forța torentului suav al afectivității, sinceritatea neîngrădită, curajul în afirmarea frumuseții și a dragostei polivalente în condițiile uman-feminine moderne, deloc simple, mai degrabă amenințate. Această existență este marcată de pasiuni profunde, taina umilind luciditatea intelectului cu adevăruri superioare și puterea binelui, a generozității prin abilitatea instinctului, instrument al autoapărării /autoafirmării venind dinspre senzualitate, bucuria erotică și darul iubirii. Da, darul iubirii atotputernice și discrete, care pare a fi, alături de frumusețe și taină-enigmă, constituanta-fundament a eternului feminin.

Femeia, ca și bărbatul, este, înainte de tot și de toate, om. Înainte să fie român, maghiar, albanez sau francez. Sau, înainte să fie poet. Și, bineînțeles, este egală cu bărbatul în toate. Dar este, în același timp, alta ca trup și ca suflet. Cine încurcă/inversează în plan ideatic, juridic sau pragmatic cele două sexe (prin „căsătoria” homosexuală sau lesbiană) merge împotriva firii, provoacă sfârșitul apocaliptic al civilizației umane. Această judecată, bineînțeles, nu exclude, ci implică toleranța și compasiunea. Identitatea sexuală favorizează (și defavorizează) ambele sexe. Bărbatul apare mai puternic în sfera gândirii și cunoașterii raționale, femeia în lumea afectivității. Realitatea psihologică, condiționată de cauze sociale, a rămas însă mult timp fără efecte în planul

creației artistice. Astfel, probabil în poezie primează afectivitatea, cunoașterea intuitivă față de cea rațională, dar poeții mari ai Renașterii și ai timpurilor moderne au fost, aproape fără excepție, bărbați. Până în secolul al XX-lea, când apare o Marina Țvetaeva, o Ana Ahmatova, Nemes Nagy Ágnes. Sau în literatura română, o întreagă constelație de talente, de la Magda Isanos, Ana Blandiana, Angela Marinescu, până la Monica Pillat, să zicem, care a publicat, recent, dintru-un nou volum, o admirabilă pagină de versuri în revista *România literară*.

Viorela Codreanu Tiron ocupă în această constelație un loc aparte. Universul ei se înființează pe fundamentul real al existenței noastre, într-o epocă marcată de amenințări. Este același univers poetic care apare în întreaga literatură universală modernă sub semnul înstrăinării, angoasei, al singurătății, iar în contextul postmodernismului, sub semnul renunțării fatale la valori autentice: la comunicare și dragoste, la frumos, adevăr și bine. Poeta în actualitate creează imaginea condiției umane actuale, cu dezastrul în prim-plan... Protestul, durerea, speranța rămân în subtext.

Viorela Codreanu Tiron procedează altfel. Doar în motto-ul volumului face trimitere la lumea existențială, grav amenințată prin cuvintele din *Cartea lui Iov*: „...harfa mea s-a prefăcut în instrument de jale și cavatul meu scoate sunete plângătoare“, în prima poezie – un fel de adresare către o Muză travestită, un fel de rugăciune – este exprimată cu o captivantă forță artistică, cu un adânc sentiment de dăruire, dorința de a opri timpul haotic, iar în continuare aceea de a ucide întunericul ce se revelă în *Visul de sticlă* unde apare prima ipostază a luminii

ocrotitoare, salutare: „Ca să ucid întinericul/ din adâncurile sufletului/ trebuie să înot/ prin fumul existenței;/ să mă reîntorc/ dincolo de începuturi/ să aflu și să gădesc/ limanul luminii ocrotitoare/ ce arde în visul de sticlă.” Dar imediat sunt implicate alte motive: vama somnului, vama viselor cu prima semnificație sugerând Țara Făgăduinței, urmată imediat de o a doua semnificație – cea a visului erotic sugerat și a visului destrămat în albia somnului de nesomn. Creată din centrul motivelor contrastante, întreaga carte este o singură operă – o operă adevărată, doar că cititorul percepe micropoeemele ca piesă aparte, perfect încheată și suverană de fiecare dată. Dar în fiecare dintre ele sună și răsună aceeași simfonie polifonică a motivelor poetice. În același timp micropoeemele au o structură aforistică cu rime filosofice polare, cu stilul bogat în oximoroane și frecvente recursuri la paradoxuri propriu-zise sau absconse.

Motivele sunt de diferite feluri și ca suport – obiectual, arhetipal, psihologic – și ca semnificație. Matricea lor adevărată este polivalența și originalitatea. La suprafață sistemul motivelor nici nu se observă. Fiecare semnificație-sugestie își are un statut de afectivitate, emoție, de trăire autentică autorizată de o sinceritate în substanța ei absolută. Fără să existe o ierarhie propriu-zisă a motivele poetice originale, percepem, identificăm o seamă de motive fundamentale dominante. Poetul-poeta asumă până la ultima picătură de sânge, până la ultima suflare a sufletului dubla existentă a bărbatului și a femeii. Sunt asumate la cel mai înalt grad al credibilității trupul, sufletul, existența și amenințarea, dragostea dureroasă, reciprocă și respinsă, credința și necredința.

În centrul universului artistic real-imaginar se află astfel conștientizarea existenței, motivele ontologice. De aceea se pleacă de la motive arhetipale, de la elemente ca pământul, cerul, apa și focul, de la inimă, mâini, cer și stele. La semnificațiile acumulate pe parcursul istoriei civilizației se adaugă sensuri noi, trăiri proprii. Fluxul textului poetic se distinge prin concertul armonic-dizarmonic al motivelor, prin mișcarea dialectică a polarităților din sufletul ființei umane, prin asumarea cumulată fără rezerve a fericirii, bucuriei, suferinței, disperării și totul sub semnul axiologic al binelui, adevărului, frumosului. În poezia română feminină, Viorela Codreanu Tiron, ca și Monica Pillat, se distinge prin accentuata exprimare a eternului feminin, prin desfășurarea motivelor aferente, omniprezente și plene.

Albert Kovács

BIBLIOGRAFI / BIOBIBLIOGRAFIE/ p. 7-8

ZËRI I SIRENAVE / Zvonul sirenelor / p. 9-10

ATE QË S'E DIJE / Ceea ce nu știai /p. 11-12

ASKUSH NUK SHEH / Nimeni nu vede / p. 13-14

FJALË / Cuvinte /p. 15-16

KTHIM / Întoarcere/p. 17-18

NJË ZEMËR PA FSHEHTËSIRA / O inimă fără ascunzișuri/p.19-20

URA DERI NË QIELL / Punte până la cer/p. 21-22

GRAFIKA E QIELLIT TËND / Grafica cerului tău/p.23-24

SI / Cum?/p.25-26

HIÇI I GJITHANSHËM / Nimicul de pretutindeni/p.27-28

HESHTJE E PËRJETSHME / Tăcere eternă/p.29-30

NDOSHTA... ISHTE(?) / Poate... a fost)/p. 32- 33

DRITA E MAGJIVE / Lumina Magilor/ p. 34-35

E KURORËZUAR ME KOHËN / Cununată cu timpul/ p. 36-37

NË TEP SINË E ALTARIT / Pe tipsia altarului / p. 38-39

QETËSI / Liniște / p. 40-41

NËN PESHËN E DASHURISË / Sub povara iubirii / p. 41-42

PËRSHPËRITJA / Șoapta / p. 43-44

MU ATËHERË E MORRA VESH / De abia atunci am știut/p. 45-46

LUTJE / Rugăciune/p. 47-48

KU MUND TA GJEJ? / Unde-aş putea găsi? /p. 49-50

MËSOMË / Învaţă-mă /p. 51-52

PAMUNDËSI / Neputinţă /p. 53-54

KUJT I INTERESON / Cui îi pasă /p. 55-56

KUJT T'I FTOJ / Cui să strig? /p. 57-58

KOHA IME /Timpul meu /p. 59-60

ZOTI PO HESHT! / Dumnezeu tace! / p. 61-62

PËRPËLITJE / Zbatere /p. 63-64

ME PYET KUSH JAM? / Mă întrebi cine sunt?/p. 65-66

POR, A MUND TË JEM / Dar... mai pot fi... /p. 67-68

SHIKOMË! / Priveşte-mă! / p. 69-70

ORA E VETME E DITËS / Unica oră a zilei /p. 71-72

PA TITULL / Fără titlu /p. 73-74

FALMË, ZOT! / Iartă, Doamne! /p. 75-76

DIALOG I THJESHTË / Dialog simplu / p, 77-78

FIJA / Firul /p. 79-80

POETA ŞI ETERNUL FEMININ/ POETJA DHE PËRJETËSIA FEMËRORE/

p. 81/ 85

Cuprins /p. 89-90